

The author considers the peculiarities of pedagogical communication with foreign students. It is underlined that style of pedagogical communication with foreign student-trainees depends on their national and psychological peculiarities. The given article reflects indicators of adaptation and disadaptation.

Key words: adaptation, foreign student-trainees, the preparatory department.

Рецензент: Кузьменко Ю.В.

УДК 378.147:378.663

Дьоміна В.М.*

ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИКЛАДНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ-АГРАРІЯ

У статті розглянуто характерні особливості професійної підготовки фахівців аграрної галузі в Україні, призначення прикладних дисциплін в аграрній освіті, новації, що характеризують сучасний освітній процес. Проведено аналіз сучасних інформаційних технологій, зокрема комп'ютерного, дистанційного, тьюторного навчання, модульно-рейтингова технологія, імітаційно-ігровий підхід тощо, приділено увагу розробці та впровадженню технологій вивчення прикладних дисциплін в аграрних університетах, наведено класифікацію технологій навчання відповідно до сутнісних та інструментальних значущих властивостей, порушено питання якості аграрної освіти.

Ключові слова: прикладна дисципліна, фахівець-аграрій, професійна підготовка, технології викладання.

Процеси модернізації освітньої діяльності в контексті формування єдиного європейського освітнього і наукового простору висувають до вищої аграрної освіти України нові вимоги та завдання, виконання яких повинно забезпечити ґрунтовність теоретичної підготовки, професійну орієнтованість практичних умінь та навичок студентів. Сільське господарство розвивається в контакт з іншими галузями які поставляють засоби виробництва та споживають продукцію сільського господарства як сировину, а також надають транспортні, торгівельні та інші послуги [1; 3].

Сьогодні існує проблема підготовки висококваліфікованих робітничих кадрів, фахівців з вищою освітою та впровадження вітчизняних наукових розробок в агропромислому комплексі. Функціонування аграрної освіти та науки не повною мірою відповідає соціально-економічним потребам суспільства, рівню розвитку виробництва та продовольчої безпеки держави [6].

Вирішення проблеми забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринку, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження демографічного потенціалу і трудових ресурсів аграрного сектору, збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності потребує насамперед формування ефективною системи забезпечення галузі кадрами, що зумовлює реформування, оновлення та удосконалення системи вищої аграрної освіти України [3].

Орієнтація на зазначені пріоритети в розвитку вищої освіти потребує розробки і впровадження нових педагогічних технологій у навчальний процес, що дозволить значною мірою подолати основний недолік технологічного підходу, який домінує у вищій школі, – орієнтацію на репродуктивний тип навчання [1; 9]. Закономірності професійної діяльності майбутнього фахівця галузі накладають певні вимоги на педагогічні технології викладання і розробки змісту навчальних дисциплін, організації

* Дьоміна В.М.*

творчої навчально-пізнавальної діяльності студентів у навчальних закладах сільськогосподарського спрямування [5].

До новацій, які характеризують сучасний освітній процес в аграрних університетах, відносяться: багаторівнева система організації вищої освіти (що забезпечує мобільність навчання і вибір професії); оснащення сучасними інформаційними технологіями (розвиток дистанційної форми навчання); університетизація вищої освіти; об'єднання університетів з промисловими комплексами; самофінансування значної частини вищих закладів освіти; перехід на світові освітні стандарти. У документах ЮНЕСКО технологія навчання розглядається як системний метод планування, застосування й оцінювання всього процесу навчання та засвоєння знань шляхом урахування людських і технологічних ресурсів і взаємодії для досягнення більшої ефективності [1; 7; 9].

Класифікацію технологій навчання можна здійснити відповідно до сутнісних і інструментальних значущих властивостей [8]: 1) за рівнем вживання: загальнопедагогічні, приватнометодичні (предметні) і локальні (модульні); 2) за науковою концепцією засвоєння: асоціативно-рефлекторні, біхевіористичні, гештальттехнології, інтеріоризаторські і розвивальні; 3) за орієнтацією на особистості структури: інформаційні (формування знань, навичок і умінь), операційні (формування способів розумових дій), емоційно-художні й емоційно-етичні, технології саморозвитку, евристичні і прикладні; 4) за організаційними формами – класно-урочні й альтернативні, академічні і клубні, індивідуальні і групові, колективний спосіб навчання і диференційоване навчання; 5) за панівним методом: догматичні, роз'яснювально-ілюстративні, діалогічні, ігрові, проблемні, програмоване навчання, розвивальне навчання, інформаційні і творчі; 6) за напрямком модернізації наявної традиційної системи навчання – на основі гуманізації і демократизації відношень, на основі активізації та інтенсифікації діяльності тих, що навчаються, на основі ефективності й організації управління, на основі методичного і дидактичного реконструювання матеріалу, альтернативні, прирівідповідні, цілісні технології авторських шкіл; 7) за категорією тих, що навчаються: передової освіти, компенсуювальні, віктомологічні, масова технологія, технологія роботи з важкими та обдарованими.

У зв'язку з цим постає проблема формалізації навчання прикладних дисциплін, упровадження технологій навчання, які дозволяють представити освітянський процес як сконструйовану систему послідовних операцій, що призводять до успіху в навчанні.

Мета статті – проаналізувати проблему розробки та впровадження технологій викладання прикладних дисциплін у сфері підготовки майбутніх фахівців аграрного сектору.

В аграрних університетах при викладанні прикладних навчальних дисциплін, на відміну від фундаментальних, є низка характерних особливостей. Фундаментальні дисципліни направлені на посилення інтелектуального потенціалу студентів шляхом отримання нового знання та його використання при опануванні інших дисциплін у підготовці майбутнього фахівця. Прикладні навчальні дисципліни спрямовані на інтелектуальне забезпечення інноваційного процесу як основи соціально-економічного розвитку аграрної сфери. Знання, отримані при викладанні прикладних навчальних дисциплін, використовується для фахової підготовки спеціалістів та пошуку базових закономірностей. Єдність не порушується різними типами дисциплін, а набуває нової форми, що відповідає сучасному ступеню соціально-економічного розвитку в забезпеченні конкурентної переваги фахової організаційної структури.

У розробці технологій навчання прикладних дисциплін треба враховувати специфіку підготовки фахівців аграріїв, що обумовлена особливостями самого сільського господарства: основним фактором виробництва є земля; взаємодією з живими організмами (рослинами, тваринами, мікроорганізмами); сезонним

характером виробництва; високим рівнем ризику; тривалим процесом розробки (стосується селекційних робіт).

Характерною особливістю професійної підготовки фахівців аграрної галузі є розширення переліку напрямків підготовки спеціалістів, оновлення номенклатури спеціальностей [10]. Так, серед нових назв спеціальностей є такі: «Виробництво і переробка продукції тваринництва» (Зоотехнія); «Виробництво і переробка продукції рослинництва» (Агрономія); «Обслуговування устаткування і систем теплоенергопостачання в АПК» (Енергетика сільського господарства); «Експлуатація та ремонт меліоративних, будівельних машин та обладнання сільськогосподарського виробництва» (Механізація меліоративних робіт сільського господарства); «Монтаж, обслуговування та ремонт електротехнічних установок в АПК» (Електрифікація та автоматизація сільського господарства); «Зберігання, консервування та переробка м'яса» (Виробництво м'ясних продуктів); «Зберігання, консервування та переробка молока» (Виробництво молочних продуктів). Перспективними напрямками професійної підготовки фахівців є використання природних ресурсів і проблеми їх відновлення; альтернативні джерела енергетики; підприємницька (бізнесова) діяльність; виробництво продукції та первинна її переробка; сервісне обслуговування; зелений туризм [4; 10].

Кожна з прикладних дисциплін, виходячи з особливостей підготовки фахівців для аграрної галузі, повинна використовувати технології навчання на принципах: глобальності, універсальності, системно-комплексності, безперервності, інтеграції з наукою та виробництвом, міждисциплінарності. Призначення прикладних дисциплін в аграрній освіті полягає в тому, що вони є базою для вивчення спеціальних дисциплін певного профілю, і при їх вивченні досить велика увага приділяється послідовному доведенню теорем, проведенню технічних розрахунків, розв'язанню розрахунково-графічних задач, логічному обґрунтуванню етапів розв'язання, економіко-математичному моделюванню, опануванню найефективніших методів та засобів здійснення інформаційних процесів [2; 7].

Для підготовки фахівця високого класу, який має забезпечувати ефективну роботу ділянки виробництва, за яку відповідає, а також своє гідне існування в соціумі, одними з основних вихідних даних є якісний склад вступників. 2013 року було зараховано на навчання до аграрних ВНЗ за денною та заочною формою 37 3229 осіб, зокрема за освітньо-кваліфікаційним рівнем (ОКР) «Бакалавр» – 19 101, за ОКР «Спеціаліст» – 9 655 та за ОКР «Магістр» – 8 573 особи. Як видно з наведених даних (рис. 1), третина зарахованих на навчання за ОКР «Бакалавр» має суму балів від 600 до 650, майже 1/4 (26 %) зарахована за результатами вступних випробувань [7].

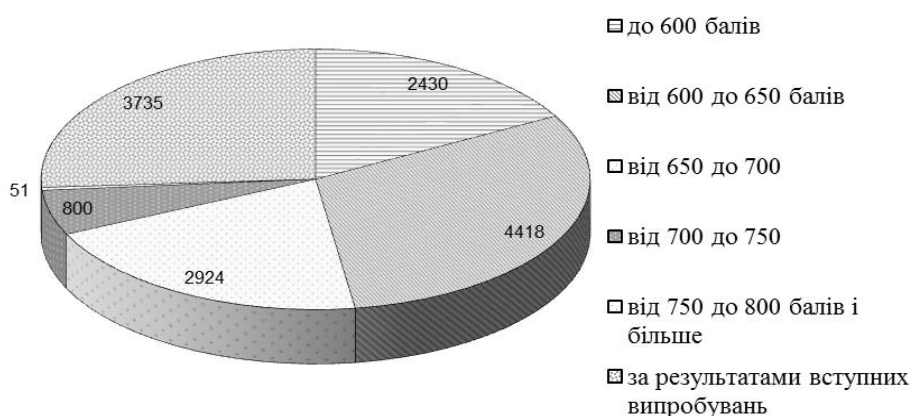

Рис. 1. Якісний склад вступників до вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації Міністерства аграрної політики та продовольства України 2013 року

Таким чином, при підготовці фахівців в аграрних університетах виникає проблема недостатньо високого рівня підготовки в середній школі, принаймні у сільській місцевості, порівняно з крупними мегаполісами. Складність розробки та впровадження технології навчання прикладних дисциплін полягає також у тому, що треба враховувати багатовекторні міждисциплінарні зв'язки підготовки фахівця, брати до уваги швидкозмінність сучасних технологій у фаховій сфері.

Найбільш поширені в аграрній освіті технології навчання (рис. 2) застосовуються й у викладанні прикладних дисциплін. Так технологія проблемного навчання передбачає створення проблемних ситуацій із метою розвитку пізнавальної творчої діяльності студентів. Студенти здобувають знання, розвивають креативне мислення, інтерес до знань [5]. Проблемне навчання пов'язане з усіма іншими видами, зокрема модульним, ігровим, дистанційним, розвиваючим.

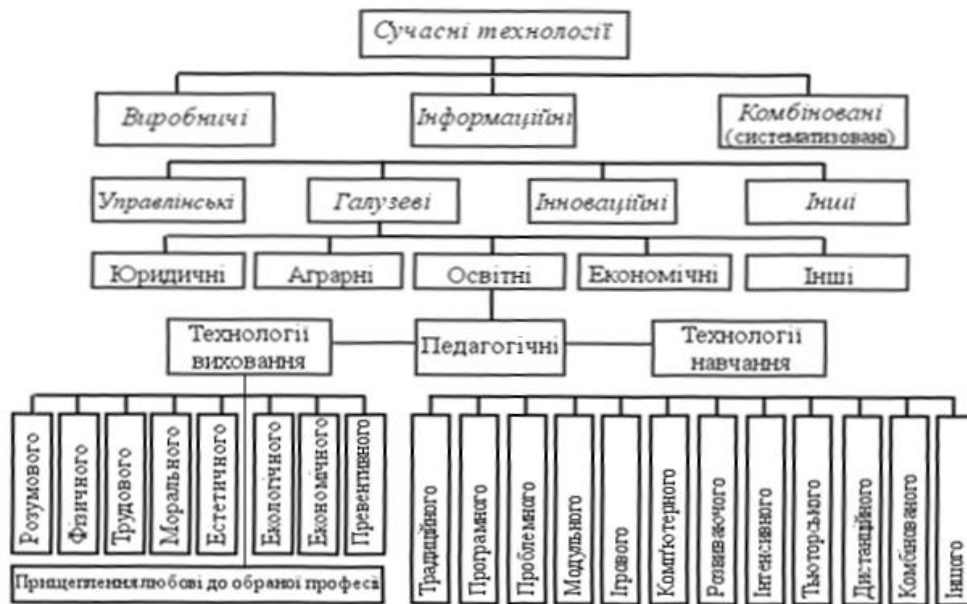

Рис. 2. Класифікація сучасних інформаційних технологій

Набуває широкого застосування модульно-рейтингова технологія навчання, яка має на меті підвищити зацікавлення студентів у результатах навчання та об'єктивності оцінки знань, посилення відповідальності викладачів за комплексність і зваженість оцінок, а також відбору талановитої та працьовитої молоді для продовження навчання в магістратурі, аспірантурі тощо.

Ефективним видом навчання є імітаційне або ігрове. Спеціаліст аграрної галузі має не тільки все знати, а й бути організатором, керівником, технологом, бачити перспективу розвитку виробництва, уміти працювати з людьми, володіти особливостями ринкової економіки тощо. Тому особливо на старших курсах поширеною активною формою навчання є ділові ігри. Вони логічно продовжують процес навчання в умовах імітації виробничого процесу. У ділових іграх студенти набувають не тільки професійних, але і ділових навичок: уміння адаптуватись у групі, розуміти мотиви та інтереси інших учасників гри, самостійно приймають рішення, вдосконалюють уміння групової взаємодії. Імітаційно-ігровий підхід реалізується через використання імітаційно-ігрових форм та методів, які дають змогу не тільки з'ясувати, поглибити та закріпити теоретичний матеріал, а й навчити студентів самостійно мислити, діяти, вести науковий диспут, здійснювати пошук оптимального виходу із запропонованих професійних ситуацій та особисто відповідати за прийняті рішення. Технологія імітаційно-ігрового навчання передбачає використання дидактичних, рольових, ділових та інших ігор, системи тренінгів тощо.

Серед інноваційних педагогічних технологій професійного розвитку майбутніх фахівців особливе місце займає методика кейсів. Метою використання кейсу є набуття навичок роботи в конкретній ситуації, мобілізації всіх отриманих знань для вироблення практичної рекомендації щодо вирішення тієї чи іншої проблеми, яка міститься в ситуаційній задачі.

Особливий інтерес викликає технологія дистанційного навчання, що розкриває нову модель освіти, зокрема управлінської ланки, яка базується на методології розвивальної освіти на відстані за допомогою прогресивних інформаційних технологій.

Результати проведеного теоретичного пошуку дали можливість дійти висновку, що розробка і впровадження технологій викладання прикладних дисциплін при підготовці фахівця-аграрія сприяє організації продуктивного навчання, яке відображається в активізації навчально-пізнавальної роботи студента; просуванню студентів у напрямку зміни специфіки навчання від репродуктивної до продуктивної і далі до творчої. Це призводить до ускладнення підготовки студентів, і, разом з тим, допомагає піднести її до вищого рівня на досягнення мети професійного встановлення майбутніх фахівців аграріїв.

На основі вищезазначеного можна визначити низку актуальних проблем, які вимагають подальшої наукової та методичної розробки, а саме екстраполяцію отриманих даних на інші типи дисциплін у галузі професійної підготовки, розгляд проблеми розробки та впровадження технологій навчання професійної підготовки майбутніх спеціалістів для агропромислового виробництва з урахуванням соціально-демографічних, регіональних чинників тощо.

Література

1. Аграрні вищі навчальні заклади України / за ред. Іщенко Т. Д. – К. : Аграрна освіта, 2008. – 426 с.
2. Батышев С. Я. Основы профессиональной педагогики : изд. 2-е перераб. и доп. / С. Я. Батышев, С. А. Шапоринский. – М. : Высшая школа, 1977. – 504 с.
3. Білан Л. Л. Методика викладання у вищій аграрній школі : навчальний посібник / Л. Л. Білан. – Ніжин : ПП Лисенко, 2010. – 299 с.
4. Заскалета С. Тенденції професійної підготовки фахівців аграрної галузі в Україні / Світлана Заскалета [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2599>. – 30.05.2014
5. Олійник П. М. Інноваційні педагогічні технології підготовки фахівців для сфери туризму / П. М. Олійник [Електронний ресурс] Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/pedtur32.htm. – 12.06.2014.
6. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року : постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Вища аграрна освіта України : інформаційний вісник. – К. : Наук.-метод. центр Мінагрополітики України. – 2007. – № 4. – С. 11-18.
7. Самаріна М. О. До питання управління якістю аграрної освіти / М. О. Самаріна, М. І. Гиль // Технологический аудит и резервы производства – № 15. – 2014. – С. 50-52.
8. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учеб. пособие / Г. К. Селевко. – М., 1998. – 256 с.
9. Сіренко Н. М. Взаємообумовленість інноваційних технологій в аграрній освіті та органічному виробництві [Електронний ресурс] / Н. М. Сіренко, М. Д. Бабенко, Т. О. Чайка // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Вип. 1– 2012. – С 12-19. – Режим доступу до журн. : [www. URL: http://www.mnau.edu. ua/ua/04_04.html](http://www.mnau.edu.ua/ua/04_04.html)
10. Хоменко М. П. Стан і прогностичні тенденції розвитку аграрної освіти в умовах модернізації вищої освіти та сучасних вимог ринку праці / М. П. Хоменко, О. М. Ткачук // Проблеми освіти : наук. зб. – К. : Інститут інноваційних технологій й змісту освіти МОН України, 2007. – Вип. 53. – 132 с.

Дёмина В. М.

ТЕХНОЛОГИИ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРИКЛАДНЫХ ДИСЦИПЛИН ПРИ ПОДГОТОВКЕ
СПЕЦИАЛИСТА-АГРАРИЯ

В статье рассмотрены характерные особенности профессиональной подготовки специалистов аграрного сектора Украины, предназначение прикладных дисциплин в аграрном образовании, новации, характеризующие современный процесс обучения. Проведен анализ современных информационных технологий, в том числе компьютерного, дистанционного, тьютерного обучения, модульно-рейтинговая технология, имитационно-игровой подход и т.п., уделено внимание к разработке и внедрению технологий обучения прикладных дисциплин в аграрных университетах, приведена классификация технологий обучения соответственно сущностным и инструментальным свойствам, затронуты вопросы качества аграрного образования.

Ключевые слова: прикладная дисциплина, специалист-аграрий, профессиональная подготовка, технологии обучения.

Dyomina V.M.

TECHNOLOGIES OF APPLIED DISCIPLINES TEACHING DURING PRE-SERVICE TRAINING
OF AGRARIAN PERSONNEL (SPECIALISTS)

The article deals with special features of the specialists' pre-service training at agrarian sector of Ukraine in the context of the formation of the single European educational and scientific space. Use of the applied disciplines in agrarian education is being examined. These disciplines are directed to the intellectuals' support and innovation process as a basis of Ukraine's socio-economic development. The knowledge received in the process of learning these disciplines is guided by the immediate use in various fields and activities (in economics, organization of land exploitation, technology of wheat growing, analysis of rich fertile soil, etc.) That knowledge is used for pre-service training of specialists and search of new conformity with a law.

Ukrainian innovations that characterize the modern process of teaching have been pointed out in the article; the analysis of modern information technologies is traced through computer, distant tutor teaching, imitation of game approach etc. It has been emphasized that modular rating technology raises the students' interests in the results of learning and the objectivity of grades (marks), intensifies the teachers' responsibility for complexity and balance of grades.

The attention to the development and implementation of teaching technologies of applied disciplines and informatics in agrarian universities is given. The classification of teaching technologies to instrumental important properties is offered here; the questions of agrarian education quality are touched upon.

Key words: applied discipline, specialists' pre-service training at agrarian sector, pre-service training, teaching technology.

УДК 378

Кан Ю.Б.*

ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ
У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ КАРАТЕ-ДО

Статтю присвячено обґрунтуванню доцільності та ефективності використання спортивного карате-до в процесі підвищення рухової активності студентів. Установлено, що реалізація фізичного виховання на сучасному етапі роботи ВНЗ вимагає введення в зміст навчальних програм ефективних форм, методів і засобів фізичної підготовки. У статті визначено структуру навчального процесу та основні завдання вдосконалення початкових програм з фізичного виховання у ВНЗ. Результати проведеного дослідження, що викладені у статті, дозволили визначити вплив занять карате-до на рівні рухової активності, фізичної підготовленості та фізичної працездатності студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: фізична культура, карате-до, рухова активність, фізична підготовленість, працездатність, програма, студенти.

* Кан Ю.Б.*